

MỘT SỐ Ý KIẾN VỀ VẤN ĐỀ BIỂN ĐÔNG TRONG CHƯƠNG TRÌNH VÀ SÁCH GIÁO KHOA LỊCH SỬ Ở TRƯỜNG PHỔ THÔNG

ThS. TRẦN VĂN ANH*

Lịch sử (LS) là môn học có ưu thế trong việc giáo dục học sinh (HS) về tư tưởng, thái độ; bồi dưỡng lòng yêu nước, yêu hòa bình, quyết tâm bảo vệ độc lập, chủ quyền của dân tộc. Trong những năm tháng chiến tranh, ưu thế đó của bộ môn LS đã được phát huy, thấp sáng ngọn lửa yêu nước và truyền thống đánh giặc giữ nước của dân tộc trong biết bao thế hệ người dân Việt Nam; để họ tự hào, tự nguyện hi sinh nhằm bảo vệ “độc lập, chủ quyền, thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ”. Những bài học LS rút ra từ quá khứ còn giúp chúng ta giải quyết các vấn đề hiện tại và tương lai. Ở nước ta hiện nay, biển đảo đang trở thành vấn đề rất quan trọng, tuy nhiên, vấn đề này vẫn chưa được đề cập nhiều trong chương trình và sách giáo khoa (SGK) LS ở trường phổ thông.

1. Vấn đề Biển Đông trong dạy học LS ở trường phổ thông hiện nay

Trong LS đấu tranh bảo vệ độc lập, chủ quyền của dân tộc, từ bài thơ “*Nam quốc sơn hà*”, bài thơ được coi đó là *Bản Tuyên ngôn độc lập đầu tiên* của nước ta cho đến **Điều 1** của *Hiệp định Paris 1973* về chấm dứt chiến tranh, lập lại hòa bình ở Việt Nam, chúng ta thấy một tinh thần nhất quán về chủ quyền dân tộc, về “*thống nhất và toàn vẹn lãnh thổ*”. Lãnh thổ nước ta được hiểu bao gồm cả cương vực đất liền, vùng trời, vùng biển. Vấn đề Biển Đông là vấn đề nổi cộm, không chỉ trong quá khứ mà còn hiện tại và tương lai. Tuy nhiên, trong bộ môn LS, vấn đề này vẫn còn bất cập.

Qua tìm hiểu chương trình và khảo sát SGK LS từ lớp 6-12, chúng tôi nhận thấy: Chương trình LS từ tiểu học, trung học cơ sở (THCS) đến trung học phổ thông (THPT) đều chưa thể hiện nội dung này (trong các SGK LS từ lớp 6-9 hiện nay chưa có dòng (kênh chữ) nào nói về chủ quyền của nước ta ở Biển Đông và hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa và hai quần đảo này chỉ xuất hiện trong 11 tấm lược đồ SGK THCS và 7 tấm lược đồ SGK THPT và mới chỉ xuất hiện ở kênh hình. Vì vậy, việc khai thác lược đồ để nhấn mạnh chủ quyền của nước ta ở Biển Đông chưa đem lại hiệu quả như mong muốn.

SGK LS 10 (chương trình chuẩn), Bài 27: “*Quá trình dựng nước và giữ nước*” cũng không đề cập quá trình mở rộng cương vực đất nước, thời kì nào, lãnh thổ nước ta bao gồm đến đâu. Trong khi đó, Bài 5 “*Trung Quốc thời phong kiến*”, lại ghi rõ sự bành trướng lãnh thổ của nhà Đường: “*Nhà Đường đem quân lấn chiếm vùng Nội Mông, chinh phục Tây Vực, xâm lược bán đảo Triều Tiên, củng cố chế độ đô hộ ở An Nam (lãnh thổ Việt Nam hồi đó), ép Tây Tạng phải thần phục*” (1). Còn SGK LS 9 và LS 12, trong nội dung *Tổng tiến công và nổi dậy Xuân 1975*, trên lược đồ (kênh hình) hiển thị rất rõ mũi tiến công trên biển của hải quân và bộ binh ta ra giải phóng Trường Sa, tuy nhiên cũng chưa có dòng nào của kênh chữ thể hiện điều đó. Còn với quần đảo Hoàng Sa, tuyệt nhiên không có một thông tin nào cho biết đã giải phóng hay chưa, do quân đội nào chiếm giữ và chiếm giữ từ bao giờ; trên lược đồ cũng chỉ vẽ vệt dòng chú thích *Quần đảo Hoàng Sa (Việt Nam)*. Trong khi đó, sự thật LS cần được tôn trọng, cần được phản ánh chân thực như đã diễn ra.

Với chương trình nâng cao (cấp THPT) cũng tương tự, ngoài ra, chuyên đề tự chọn (có thể bổ sung linh hoạt) cũng không có nội dung về chủ quyền biển đảo. Rõ ràng, chương trình của chúng ta vẫn còn để sót nội dung rất quan trọng này, vấn đề xuyên suốt quá khứ, hiện tại và tương lai. Mục tiêu và nội dung của bộ môn LS ở trường phổ thông có quan hệ biện chứng với nhau. Học LS không phải chỉ để biết quá khứ, mà hơn thế, phải giúp HS vận dụng kiến thức LS vào giải quyết các vấn đề hiện tại. Từ vấn đề trên, cho thấy: HS Việt Nam được học LS từ lớp 4-12 (9 năm ở trường phổ thông), nhưng không thể có lí lẽ thuyết phục để giải thích và khẳng định quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa trên Biển Đông là của Việt Nam; thậm chí nhiều HS hiện nay không biết quần đảo Hoàng Sa và Trường Sa thuộc về tỉnh nào ở Việt Nam.

Việc chưa đưa vấn đề Biển Đông vào chương trình môn LS đã để lại một khoảng trống trong nhận

* Khoa Xã hội - Trường Cao đẳng sư phạm Hà Nội

thức về chủ quyền biển đảo của nhiều thế hệ HS Việt Nam. Nếu các thế hệ HS của chúng ta được trang bị đầy đủ kiến thức, về các cơ sở pháp lí khẳng định chủ quyền Việt Nam tại Biển Đông; Hoàng Sa, Trường Sa là của Việt Nam với một niềm tin sắt đá thì đó là sức mạnh to lớn, không chỉ với việc đấu tranh bảo vệ chủ quyền hiện tại mà còn nuôi dưỡng tinh thần đấu tranh lâu dài.

Trước yêu cầu bức thiết đó, các nhà khoa học, nhà giáo dục LS đã lên tiếng, bày tỏ sự cần thiết và tha thiết đề nghị Bộ GD-ĐT sớm đưa vấn đề Biển Đông vào dạy học trong chương trình LS ở trường phổ thông. Gần đây, trong *Hội thảo Khoa học quốc gia về dạy và học LS ở trường phổ thông* (8/2012, Đà Nẵng), rất nhiều nhà khoa học, nhà giáo dục đã bày tỏ những kiến nghị đầy tâm huyết và tha thiết, thể hiện trách nhiệm đối với sự nghiệp giáo dục thế hệ trẻ về vấn đề này.

2. Cần thiết đưa vấn đề Biển Đông vào dạy học LS ở trường phổ thông

Để thay đổi chương trình và SGK LS ở trường phổ thông không thể thực hiện ngay lập tức, nhưng đây được coi là vấn đề cấp bách, không thể chậm trễ. Vì vậy, để có thể đưa vấn đề Biển Đông vào dạy học trong bộ môn LS ở trường phổ thông càng sớm càng tốt, chúng tôi xin có một số kiến nghị như sau:

1) Biện pháp trước mắt. Khi chưa thể thay đổi chương trình và SGK LS, Bộ GD-ĐT cần nhanh chóng biên soạn và hướng dẫn dạy học bổ sung vấn đề Biển Đông vào chương trình nội khóa. Vấn đề này có thể xây dựng thành một chủ đề, thành bài, tiết học; hoặc soạn bổ sung kèm vào nội dung ở những bài có liên quan, có phản ánh quá trình mở rộng và xác lập chủ quyền lãnh thổ, khai thác hải sản, giải phóng lãnh thổ... Với các lớp 11, 12, nên dạy theo chủ đề thành bài; còn các lớp dưới, có thể lồng ghép, bổ sung vào nội dung trong chương trình.

Ngoài ra, cần tổ chức hiệu quả các hoạt động ngoại khóa về vấn đề Biển Đông cho HS. Để các hoạt động này thực sự hiệu quả, cần sự phối hợp chặt chẽ của giáo viên các môn học LS, Địa lí, Ngữ văn, Giáo dục công dân theo nguyên tắc liên môn; hay tích hợp với *Hoạt động giáo dục ngoài giờ lên lớp, Giáo dục An ninh- Quốc phòng, sinh hoạt Đoàn, Hội Thanh niên...* Hình thức tổ chức phải phong phú, thu hút được HS tích cực tham gia như: Đọc sách và kể chuyện, sáng tác văn thơ, hát về các chiến sĩ ở Trường Sa, Thi hiểu biết về chủ quyền biển đảo Việt Nam và hùng biện về trách nhiệm của thanh thiếu niên về vấn đề Biển Đông...

2) Biện pháp lâu dài. Trong lộ trình *Xây dựng chương trình và biên soạn SGK sau năm 2015*, cần nghiên cứu để đưa vấn đề Biển Đông vào chương trình và SGK LS ở trường phổ thông: + *Về nội dung:* Lựa chọn những kiến thức khẳng định chủ quyền của Việt Nam trên biển Đông và hai quần đảo Hoàng Sa, Trường Sa, các cuộc đấu tranh của nhân dân ta trong việc bảo vệ chủ quyền biển đảo; + *Phương pháp:* Dạy học về chủ đề biển đảo theo phương pháp phù hợp ở mỗi bậc học: Ở tiểu học, nên dạy học tích hợp với kiến thức *Địa lí, Tiếng Việt, Âm nhạc, Mĩ thuật...* với cách truyền tải kiến thức LS về biển đảo qua những câu chuyện LS sinh động và hấp dẫn. Ở THCS, giáo viên giúp HS tìm hiểu kiến thức qua khai thác các tài liệu học tập, xem phim tư liệu, đi tham quan... Ở THPT, nên thiết kế bài học theo chủ đề, phát huy tư duy độc lập và khả năng nghiên cứu của HS, có thể tổ chức cho HS trải nghiệm thực tế...

Qua thực tế, chúng ta có thể rút ra kinh nghiệm để xây dựng Chương trình và SGK mới. Chẳng hạn, xây dựng một chương trình gồm "*phần khung cứng*" (quy định một cách hệ thống những nội dung LS thiết yếu, ổn định và bắt buộc) và "*phần mềm*" (những chủ đề LS có thể thay đổi, bổ sung, tự chọn). "*Phần khung cứng*" được biên soạn thành SGK (tài liệu học tập chính), "*phần mềm*" sẽ được biên soạn thành các tập chủ đề dạy - học LS (một loại tài liệu học tập). Như vậy, khi có những vấn đề LS nổi cộm, liên quan mật thiết đến đời sống chính trị - xã hội, những thành tựu mới, nổi bật của các nhà nghiên cứu LS, chỉ cần bổ sung trong "*phần mềm*" mà không cần thay đổi chương trình khung và SGK. Điều đó vừa đáp ứng được tính cấp thiết của vấn đề cần bổ sung, vừa tiết kiệm chi phí điều chỉnh hay thay đổi chương trình, SGK.

3. Việc lựa chọn và bổ sung phần kiến thức về Biển Đông vào dạy học trong bộ môn LS ở trường phổ thông, nhằm trang bị cho HS những hiểu biết và những chứng cứ pháp lí về chủ quyền biển đảo của nước ta; giúp các thế hệ HS mới có niềm tin mãnh liệt vào tính chính nghĩa của mình trong cuộc đấu tranh bảo vệ chủ quyền biển đảo và tranh thủ sự ủng hộ quốc tế về vấn đề Biển Đông. □

(1) Phan Ngọc Liên (tổng chủ biên). *Lịch sử 10*. NXB Giáo dục, H. 2007.

Tài liệu tham khảo

1. Bộ GD-ĐT - Hội Khoa học Lịch sử. "Hội thảo khoa học quốc gia về dạy học Lịch sử ở trường phổ thông Việt Nam". *Ki yếu khoa học*, Đà Nẵng. 8/2012.

(Xem tiếp trang 65)

tạo việc làm hoặc tiếp tục học tập nâng cao trình độ chuyên môn, nghiệp vụ, đáp ứng yêu cầu phát triển KT-XH, củng cố quốc phòng an ninh,...

Nội dung GD nghề nghiệp: tập trung đào tạo năng lực thực hành nghề nghiệp, coi trọng GD đạo đức, rèn luyện sức khoẻ, rèn luyện kĩ năng theo yêu cầu đào tạo của từng nghề, nâng cao trình độ học vấn theo yêu cầu đào tạo, ... bằng phương pháp kết hợp rèn luyện kĩ năng thực hành với giảng dạy lí thuyết để giúp người học có khả năng hành nghề và phát triển nghề nghiệp theo yêu cầu của từng công việc.

6) Đối với GD cao đẳng: đào tạo người học có phẩm chất chính trị, đạo đức; có kiến thức chuyên môn vững vàng và kĩ năng thực hành cơ bản, có thái độ và đạo đức nghề nghiệp đúng đắn; có khả năng tìm kiếm và tinh thần sáng tạo trong công việc.

7) Đối với GD đại học: đào tạo lớp người lao động có tri thức, sức khoẻ, đạo đức và kĩ năng thực hành nghề nghiệp; thích ứng cao với những biến động của thị trường lao động, có năng lực sáng tạo, năng lực nghiên cứu và khát khao cống hiến cho sự nghiệp xây dựng đất nước (4).

8) Đối với GD sau đại học: - a) Đào tạo thạc sĩ: giúp học viên nắm vững lí thuyết, có trình độ cao về thực hành; có khả năng làm việc độc lập, sáng tạo, phát hiện, giải quyết những vấn đề thuộc chuyên ngành được đào tạo; - b) Đào tạo tiến sĩ: giúp nghiên cứu sinh có trình độ cao về lí thuyết và thực hành, có năng lực nghiên cứu độc lập, sáng tạo, phát hiện và giải quyết những vấn đề mới về khoa học, công nghệ, hướng dẫn nghiên cứu khoa học và hoạt động chuyên môn. Theo báo cáo của *Bộ Giáo dục và Khoa học kĩ thuật Hàn Quốc*, năng lực cạnh tranh của GD Hàn Quốc năm 2009 xếp thứ 36, năm 2010 xếp thứ 35, năm 2011 đứng thứ 29. Đặc biệt ở các "hạng mục" như hệ thống GD, GD đại học, đào tạo quản lí, năng lực ngoại ngữ, đào tạo nghiên cứu khoa học, Hàn Quốc tăng từ 8-12 bậc so với năm 2010; tỉ lệ phổ cập trung học cơ sở được đánh giá là có năng lực cạnh tranh mang tầm quốc tế vì đứng ở top 5 trong số 59 quốc gia được đánh giá (1). Điều này cho thấy, GD Hàn Quốc trong những năm gần đây đã có chuyển biến lớn, được đánh giá là "kì tích sông Hàn", "con rồng châu Á", ... □

(1) Theo: *Viện Phát triển quản lí quốc tế* (Thụy Sĩ), 2011.

Tài liệu tham khảo

1. Phạm Quang Tiến. "Cải cách giáo dục ở Hàn Quốc". Tạp chí *Dạy và Học ngày nay*, 10/2009.
2. Hong - Won Kim. Báo cáo hội thảo "Cải cách giáo dục ở Hàn Quốc đáp ứng yêu cầu công nghiệp hóa, hiện đại hóa đất nước" (tiếng Việt). Viện Khoa học giáo dục Việt Nam, 2011.
3. *Korean Education Law 2007*.
4. *Korean Law on Higher Education in 1998*.
5. Dr. Keun-ho Lee. "Xây dựng và triển khai chương trình quốc gia ở Hàn Quốc". Kỉ yếu hội thảo "Hướng tới đổi mới nền giáo dục Việt Nam". Viện Khoa học giáo dục Việt Nam, 10/2012.
6. Dr. Yangrak Lee. "Cải cách vì sáng tạo và nhân văn ở Hàn Quốc". Kỉ yếu hội thảo "Hướng tới đổi mới nền giáo dục Việt Nam". Viện Khoa học giáo dục Việt Nam, 10/2012.

SUMMARY

South Korean educational system nowadays are built on 6-3-3-4 model, comprising of 6 years of elementary school (chodeung-hakgyo), 3 years of secondary school (jung-hakgyo), 3 years of high school (godeung-hakgyo) and 4-6 years in college or university (Seonggyngwan). Besides, there is postgraduate education, i.e. Master and Doctor of Philosophy (PhD). In South Korea, there are also technical high school, miscellaneous school, school attached to industrial firm and trade with 3 to 4 year training programs. The above educational system is operating to achieve specific aims expressed in the school regulations by The Ministry of Education, Science and Technology.

Một số ý kiến về vấn đề...

(Tiếp theo trang 36)

2. <http://vtc.vn/2-294598/xa-hoi/dua-hoang-sa-truong-sa-vao-day-o-pho-thong.htm>
3. Phan Ngọc Liên (tổng chủ biên). *Lịch sử 6, 7, 8, 9, 10*. NXB Giáo dục, H. 2007.
4. Phan Ngọc Liên (tổng chủ biên). *Lịch sử 11, 12*. NXB Giáo dục, H. 2009.

SUMMARY

The East Sea issue is a hot issue is the international attention. But History in school did not mention this content, that makes the lack of knowledge about the island sovereignty for many generations of Vietnamese students. Therefore, it is necessary to take the East Sea issue into teaching history in schools, to equip students with the evidences of islands sovereignty. So, we will create a firm belief and legal basis for the fight to defend right of Vietnam in the East sea.